

References.

1. Medical Records and Documentation (2020). American Medical Association. <https://www.ama-assn.org/practice-management/health-information-technology/medical-records-and-documentation>
2. Smith, B. J., & Dornan, T. (2018). Competencies and the continuing need for a common professional language: A response to the commentary by Eva and Hodges. *Medical Education*, 52(10), 1044-1046.
3. But, I. (2022). Specifics of training of future specialists in institutions of higher pharmaceutical education of Ukraine in the context of expectations of the state, society and market environment. *Osvìtnij Diskurs*.

**О. П. Венгер, О. О. Люта, Ю. І. Мисула, Л. М. Сас, В. С. Білоус,
Т. П. Гусєва, М. Є. Коваль, Т. І. Іваніцька-Дячун**

*Тернопільський національний медичний університет
імені І.Я. Горбачевського МОЗ України*

АКТУАЛЬНІ ВИКЛИКИ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ "КЛІНІЧНА ПСИХОЛОГІЯ": ВИМОГИ, РЕАЛІЇ, ПОТРЕБИ

Вступ. Психічне здоров'я є важливою складовою загального самопочуття та благополуччя людини. Воно впливає на мислення, емоції, поведінку, взаємини, ефективність і якість життя. Однак, в умовах війни багато людей стикаються з різними психічними проблемами, такими як депресія, тривога, стрес, залежності та посттравматичний стресовий розлад. Ці розлади можуть погіршити стан особи і завадити повсякденному функціонуванню.

Основна частина. Війна має негативний вплив на психічне здоров'я. Постійний страх за своє життя та за життя близьких, втрата рідних і друзів, житла, грошей, роботи та стабільності – ці чинники сприяють розвитку психічних розладів.

За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, близько 1 млрд людей у світі страждають від психічних розладів, але лише невелика частина з них отримує належну допомогу і лікування. Український аудит ресурсів і послуг у сфері психічного здоров'я показав, що лише 10% українців, які відчувають психологічний дискомфорт, звертаються до лікаря. Багато хто уникає звертатися до психіатра через стигматиза-

цію, відсутність доступних послуг, нехтування та нерозуміння симптомів або власних потреб. Однак невчасне звернення за допомогою може призвести до погіршення стану, ускладнення діагностики та лікування, зниження якості життя і навіть до смертельних наслідків.

В умовах сьогодення роль психолога у лікувально-діагностичному процесі стає надзвичайно актуальною та важливою. Війна призвела до значного збільшення психологічних проблем та психічних розладів таких як стрес, тривога, депресія, ПТСР серед населення.

Основні цілі та завдання кваліфікаційного курсу полягають у науково-теоретичному обґрунтуванні та розвитку практичних навичок у психологів з діагностики психопатологічних процесів, оцінки клінічних проявів і розпізнавання симптомів різної психічної патології та надання пацієнт-центрованої психологічної допомоги різної інтенсивності людям з психічними розладами. У рамках курсу психологи отримують практичні навички з сучасної діагностики відповідно до міжнародних протоколів, вміння діагностувати реєстр-синдроми, розробки планів лікування у складі мультидисциплінарних команд, розробки психокорекційних програм та індивідуальної психологічної та психотерапевтичної допомоги. Крім того, курс дозволить психологам ознайомитися зі сучасними підходами до роботи з пацієнтами та інтерактивними методами психологічного втручання.

Програма складається з 3-ох модулів, включає 55 тем, розрахованих на 468 годин, 15,6 кредитів ЄКТС, з яких 79 години – лекції, 127 години – практичні заняття та 262 год клінічної практика для психологів.

Спеціалізація з клінічної психології вимагає глибокого розуміння різноманітних психопатологічних станів, а також знання ефективних методів діагностики та лікування. Для психологів, які проходять цю спеціалізацію, важливо оволодіти навичками, які дозволяють ідентифікувати та аналізувати симптоми, розробляти стратегії втручання та надавати кваліфіковану клініко-психопатологічну допомогу. Вивчення пропедевтики психіатрії надає необхідну базу для розуміння основних психічних процесів та механізмів, що лежать в основі психопатологій, тоді як клінічна нейродіагностика забезпечує інструментарій для точної оцінки стану пацієнта.

Знання про порушення сприймання, пам'яті, уваги, мислення, інтелекту, емоційної та вольової сфер, свідомості та самосвідомості є критично важливими для розуміння поведінкових та когнітивних змін,

які можуть супроводжувати психічні розлади. Таке розуміння є незамінним для розробки індивідуальних планів лікування, які враховують унікальні потреби кожного пацієнта. Крім того, спеціалізація з клінічної психології для психологів з немедичною освітою розширює знання про конкретні психічні розлади, такі як аутизм, шизофренія, біполярний розлад, депресію, а також про розлади, пов'язані з тривогою, страхом, стресом та інші. Поглиблене вивчення цих тем дозволяє психологам розуміти складність психічних порушень та використовувати це розуміння для розробки комплексних підходів до лікування.

Таким чином, важливість вивчення цих тем для курсантів, що проходять спеціалізацію з клінічної психології, не може бути переоцінена. Глибоке знання та розуміння психопатологій, ефективні діагностичні навички, а також здатність до розробки та застосування комплексних лікувальних планів є ключовими для формування кваліфікованих клінічних психологів, які можуть забезпечити високий рівень допомоги своїм пацієнтам.

Особливу увагу під час навчання викладачі кафедри приділяють здобуттю практичного досвіду курсантами, адже у клінічній психології це є надзвичайно важливо. Він дозволяє психологам застосовувати теоретичні знання в реальних ситуаціях, що сприяє глибшому розумінню людської поведінки та психічних процесів. Цей досвід включає безпосередню взаємодію з пацієнтами, оцінку їхнього стану, розробку та впровадження планів лікування, а також моніторинг прогресу та адаптацію підходів згідно з потребами пацієнта. Практичний досвід допомагає психологам розвивати навички емпатії та співпереживання, які є критично важливими для створення довірчих відносин з пацієнтами. Він також сприяє розвитку інтуїції та здатності до критичного аналізу, що дозволяє швидше і точніше встановлювати діагнози та визначати найбільш ефективні методи лікування.

З досвідом приходить здатність до гнучкості у мисленні та адаптації до нових досліджень та методів лікування, що є невід'ємною частиною сучасної клінічної практики. Психологи, які регулярно аналізують власну практику та взаємодію з пацієнтами, можуть виявляти та коригувати будь-які власні упередження або слабкі сторони, що сприяє покращенню якості наданої допомоги. Особистісний зріст та саморефлексія, які розвиваються з практичним досвідом, є важливими для підтримання високого рівня професійної етики та емпатії.

Висновки. Важливість спеціалізації з клінічної психології полягає в тому, що сучасна Україна потребує кваліфікованих клінічних психологів, які можуть надавати ефективну допомогу пацієнтам з різними психічними проблемами. Програма спеціалізації повинна включати теоретичні знання, практичні навички діагностики, а також роботу з різними групами пацієнтів. Клінічні практики та інтерактивні методи допомагають психологам розвивати навички роботи з пацієнтами та вирішувати реальні клінічні завдання. Важливо вивчати основи психіатрії та нейродіагностики, щоб ефективно співпрацювати з медичними колегами. Психологи повинні постійно вдосконалювати свої знання та навички, оскільки сфера психічного здоров'я постійно розвивається.

Список літератури

1. Венгер, О. П., Смашна, О. Є., Гусєва, Т. П., Сас, Л. М., Мисула, Ю. І., Білоус, В. С., Іваніцька, Т. І. (2023). Дистанційне навчання в медично-му закладі вищої освіти як виклик сучасним умовам. Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України, (3), 62–67. <https://doi.org/10.11603/1681-2786.2022.3.13439>
2. Венгер, О. П., Іваніцька, Т. І., Білоус, В. С., Мисула, Ю. І., Смашна, О. Є., Сас, Л. М., Коваль, М. Є. (2023). Впровадження освітнього портфоліо для лікарів-інтернів, що навчаються на базі кафедри психіатрії, наркології та медичної психології Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського МОЗ України. Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України, (1), 85–90. <https://doi.org/10.11603/1681-2786.2023.1.13865>
3. Венгер, О. П., Іваніцька, Т. І., Мисула, Ю. І., Смашна, О. Є., Сас, Л. М., Білоус, В. С., Пастушак, В. О. (2022). Впровадження в навчальний процес лікарів-інтернів та студентів комплексної програми надання допомоги людям, що постраждали внаслідок воєнних дій. Здобутки клінічної і експериментальної медицини, (3), 25–30. <https://doi.org/10.11603/1811-2471.2022.v.i3.12961>
4. Kazdin, A. E. (2021). Research design in clinical psychology. Cambridge University Press.